

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نیاښد تن من مېباد بدین بوم ویر زنده یک تن مېباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Literary-Cultural

ادبی - فرهنگی

۲۹ آگست ۲۰۱۰

یادداشت پورتال:

از همکار گرانقدر و فرهنگی متعهد و سختکوش، جناب "جیلانی لیبیب" کمال امتنان داریم، که حاصل دسترنج ایام پیشین خود را به شکل مجموعه نفیس "ضرب المثل های هرات" در دسترس پورتال گذاشته و خوانندگان ارجمند ما را با امثال شهر و ولایت شهیر و با عظمت هرات آشنا ساخته اند.

اگر همکاران کوشای دیگر ما نیز به مانند جناب "لیبیب"، چنین کار ارزنده ای را از منطقه و ولایت خویش انجام بدهند، به یقین که از مجموعه همه، دست آوردی ارزشمند و افغانستان شمول حاصل آمده و گنجینه ای عظیم فلکلوریک وطن عزیز در اختیار علاقه مندان قرار خواهد گرفت.

به جناب "لیبیب" توان بیشتر در انجام امور مفید فرهنگی آرزو کرده و سلامت، سعادت و سرفرازی شان را خواهانیم.

با محبت های فراوان

اداره پورتال AA-AA

جیلانی لیبیب

برلین - ۲۸ آگست ۲۰۱۰

ضرب المثل های هرات

(متل ها)

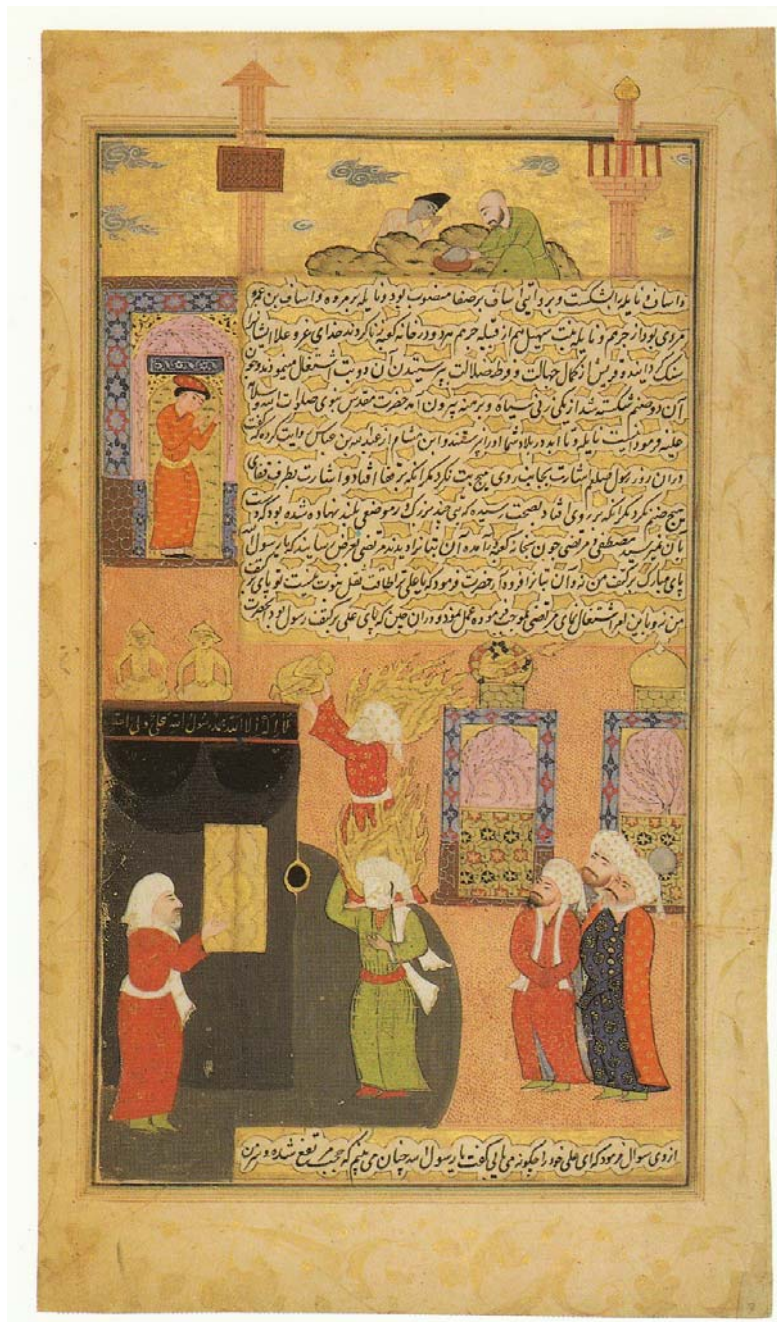
ضرب المثل هائی را که در زیر مطالعه می فرمائید، بخشی از گرد آوری های آوان نوجوانیم و دوران آرامی نسبی میهن ما می باشند؛ زمانی که سفرها هنوز کم خطر بودند و دور و برها بی حذر. قلم و کاغذ، مهربانی مردم پاک طینت زادگاهم را در دهکده ها و هردیاری که به چنگم می افتادند، یادداشت میکردند. روزگار دیگری بود. چه بسا که بزرگان و سالمندان، صمیمانه، شاداب و سراپا طراوت، متل ها را با مثال های شیرین، گویا و زنده، شادگونه تفسیر و تعبیر میکردند و ما پر از آرزو و نیت های خجسته برای فردا، صبحدم ها را به بدرقه می نشستیم. بدینگونه متل هائی که اینک برای بار نخست به شما پیشکش میگردند، یادگاری اند از هنگامی که کسی به فکر غربت و مهاجرت در اروپا و امریکا نبود. مردم درین خطه ها یا به تحصیل می آمدند یا جهت شفاء یابی و گاهی هم بعضی ها به منظور سیاحت.

معیارها همه کالائی نشده بودند و جوانان به درس و تعلیم می اندیشیدند. پول همه چیز را در انحصارش نیاورده بود و واژه های انتحار و انفجار و انزجار در صدر خبرهای روز قرار نداشتند. استاد خوب ادبیات مکتب ما، چکامه سرا و نویسنده ای فرهیخته، دهراد کهدستانی که یاد شان بخیر به لهجه ویژه اندیشه مندانه خود میگفتند:

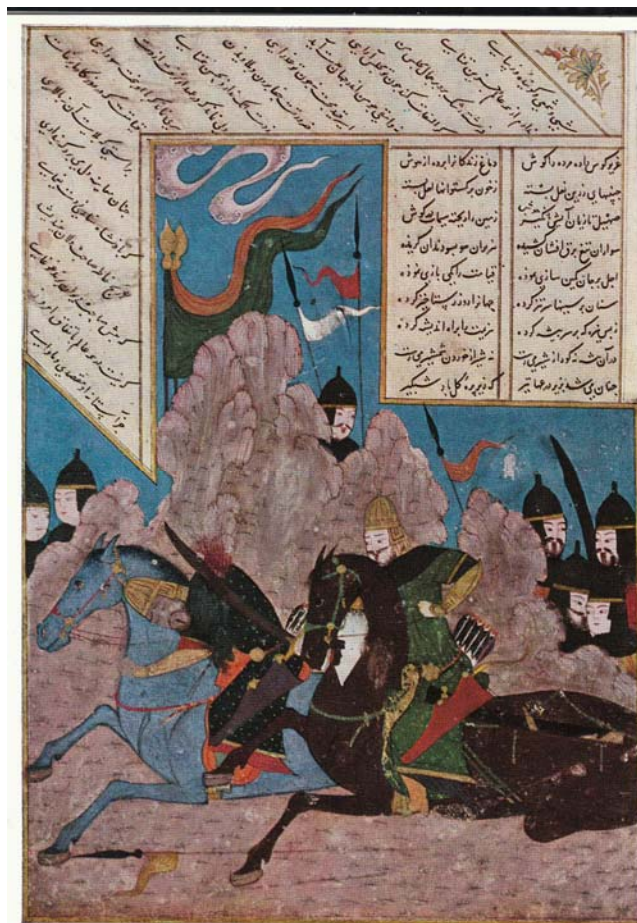
”آغا جو، این ها روزی به درد می خورند.“

به علت عدم دسترس به بنگاههای نشراتی، از چاپ این بخش فرهنگ مردم در يك رساله، قسمیکه در آغاز در نظر داشتم صرف نظر نمودم. داد و ستد های طبیعی حوزه فرهنگی با نیازهای همسان و تجربه های مشترکش، موجودیت بخشی از ضرب المثلها را در دیگر جاهای دور و نزدیک میهن ما و خارج از آن، از پسته زاران بادغیس تا زیتونستان های جلال آباد و همچنان از دیار عاشقان گنجه آذربایجان تا کشتزاران دره حاصلخیز فرغانه، میان ازبکستان، تاجیکستان، قرقیزستان و ترکستان چین، ممکن و مدلل می گرداند.

به پاس حراست از فرهنگ دیرینه مرز و بوم، بر واژه های بعضاً عریان و احتمالاً نامأنوس، دستبردی نرفته است. به دلیل حفظ وزن و آهنگ، مثل ها تا حد ممکن به گونه و طرز گفتاری خود نگاشته شده اند. بعضی از کلمه های به نگاه نخستین احتمالاً هراتی همچون جل، دوک، غاز، غوزه، گلاته، منداب، صباح و گماج در لغتنامه ای کوچک پائین نیامده اند، زیرا واژه های اصیل زبان فارسی دری هستند و در فرهنگهای گوناگون ثبت. از ضرب المثل های جمع آوری شده فرزند فرهیخته کشور، شادروان محمد علم غواص در مجله "لمر" وقت که متأسفانه تاریخ و شماره اش را یادداشت ننموده ام، نیز بهره برده بودم. با پوشش، بعضی مثل هائی که از روی دستنویس کم و بیش رنگ رفته ام، درست و واضح خوانده نمی شدند، به دلیل جلوگیری اشتباه، درین نوشته نیامده اند. هیچگونه ادعایی بر کامل یا جامع بودن این بخش فرهنگ مردم زادگاهم ندارم.

از دستش او نمی چکد + آدم رو به آدم میره + از کیسه خلیفه می بخشه + از گدا و نون خشکه + اگه چوپان بخواهه، از شاخ تکه، بز ، پنیر می سازه + اگر خر بسر طویله نروه، به عقب طویله اش می برند + اسب اگر آهو بود، غمچین در پهلوی بود + احمد بیکار بود ، زد دروش را به خایه هایش + از سایه اش میترسه + آب در خانه گیلوکه + اصلی بجایه ، بد اصل خطایه + آتش جا خور و میکنه + آدم بی خبر حمام میره + اگه می خواهی ماهی را نگیری، از دمش بگیر + آدم منافق، کور ورمیخیزه + از آتش خاکستر به عمل می آیه + از شره نترس که میزنه بام به بام، از نرمه بترس که میکنه کاره تمام + از گاو گوز، از مطرب تفنگچه + از غم کسی بمیر که به غمت تب میکنه + از جهل خور به جهنم میکنه + از خر کچل ، کره اش + آرای زن برزگر، یا شام یا نماز دیگر ، آدم از کسی که طمع داره ، گیله داره + آتش را قروت می پرانه، پیر را مرید + اسب خوب از طویله بیرون نمیشه، زن خوب از قبيله + آرد به آرد، گردش به ریش + از واسطه بچه، مادر میخوره گلچه + آه ناگاهی به از تیر سحرگاهی + اینقدر هست به مدرسه ، که به بی بی خیر و گل نمی رسه + اگه صد سال از بی گوشتی بمیرم ، کلاغ از روی قبرستان نگیرم + اجل سگ که میرسه، نان شوپان را میخوره + از خرس موی کنده شه غنیمته + اگه مسجد بلومیه، محرابش به جایه + از قلور عاشوروا به خود برادر خوانده میگیره + از دهل چیزی کم نمیشه، کون ساز زن پاره میشه + انگور خودش را به تالک خود شیرین می کنه + از کرامات شیخ ما چه عجب، گربه را تر دید، گفت می باره + از سگ چه آیه، سگ بچه + او بیار، شوروا بشم + از خود بگم، به کی بگم + آدم پیره، کم بده ، هردم بده + ارزون بخر، انبون بخر + اطلس هر چه کهنه شه، پیتاوه نمیشه + از بلای که شکم داره، نترس + آدم منافق، میخوره و پوزش را به خاك می ماله + از نابودی، کلاه نمدی + آتش خاشه و زن لاشه، چه باشه چه نباشه + ارزون بی علت نیه، گیرون بی حکمت + آلو از آلو رنگ می گیره، همسایه از همسایه + آموخته خور، بدتر از میراث خور + آواز دهل از دور خوشه + از زیر ناودان برخاست، زیر شرشره نشست + از زمستان بوی خنکی می آیه + از گشنکی آسیابانی می کنه، از کلانکاری مزد ور نمی داره + او که از سر تیر شد، آدم بچه خور زیر پا می کنه + آسمان ابر داره + از مرد قوله ، از زن وعده + ای ریخ، ریخ مزاق نیه + او زیر کاهه + اگه قوم بکشه ، به سایه می کشه + از گنده نترس، از ادایش بترس + آدم گنده، پر ادا می افته + اگه خیر میداشت، او را خیر الله نام می کردند + اگه گدائی ننگی داره ، برکتی هم داره + از تو حرکت، از خداوند برکت + از تفنگ خالی ، دو نفر می ترسه + از خاطر يك روی شوم، میسوزه شهر روم + او که گیلوکه شه، خدا خدا ماهیگیر میشه + آسیا بان سگی داشت، سگ دیگه کونش را ملیسید + از کوزه همان تراود که دروست + آب در کوزه و ما تشنه لبان می گردیم.

بادار باش ، به فرمان باش + بیکاری، سنگ به خندق بینداز + به سفره آرد تو، دم موش سفید همیشه + به جوالی که ده من غوزه جاشه، دو من ارزن هم جا میشه + به ملک مردم نهال بنشانی، صدای تیر می شنوی + به خاطر یک گل ، صد خار آو می خوره + بالا پوشش آسمونه ، ته پوشش زمین + پای خر یک دفعه به جوی ته میره + بعد از گوز و چارزانو زدن + بریز و ببیز + برگ سبز و تحفه رویش + به بونه مشنک، به آسیاب می روه + به بچه یکی نده که دوتا طلب می کنه + بیگاری از بیکاری بهتره + به آو نارسیده و موزه کشیدن + برارها جنگ کنند و ابله ها باور + بلای خر به جون گاو می خوره + به گربه گفتن گویت داروست، بالایش را پوشید + به یک گل بهار همیشه + به یک دست، دو هندوانه برداشته همیشه + بز را وا کن، رقصش را ببین + بچه یتیم را نه بزن و نه بکن، نان ته بغلش را بستان + بچه هر چه عزیزه ، ادب ازو عزیزتره + بار کج به منزل نمیرسه + بوزنه و سنجد خوردن + به حرف گربه، بارش نمی باره + بزغاله از دهن بز چراهی میشه + باخرس هم عقیده و با خوک هم نفس + بزک بزک نمیر که بهار می آیه + بخت که برگرده، فالوده دندان میشکنه + بز به پاچه خود، میش به پاچه اش + با ارباب ده بساز، تمام ده را بتاز.

پشیمون ، سگ سلیمون + پنبه دزد، دستش را به ریشش می کشه + پول داشتیم، پیاز خریدیم + پی هیچ خفته، بیداری نیه + پولی که به دلی دلی بیایه ، به امان امان میره + پول داری ضامن شو، نداری شاهد + پیس پیس را شو تار پیدا می کنه + پیش از مرگ و اوایلا + پر طاووس مائی، رنج هندوستان بکش + پیش جانانه من کشمش و پندانه یکبست + پیشی ناز ، دمب تو دراز + پاک باش ، بیباک باش + پیش طیبب نرو، پیش سرگذشت برو.

تا گوساله گاو شه ، دل خواهان آو میشه + تنخواه نا خورده ، سفر قندهار + تیری بزن که به خاک نخوره + تا نباشه فنی بکار، دمبه چه مایه مین شیار + تا نبینی سخت و سست، هرگز نشی مرد درست + توبه از شپش دستار و ریگ پیزار + تا تو از بغداد بیرق بیاری، در کلاته کشت نگذاره کلاغ + تو را این بر جوی، مرا آن بر جو + تا نباشه چیزکی، مردم نمیکن چیزها + توبه از زدن کر و گرفتن کور + تخم از خرمن بیرون نمیشه و میراث از خاندان + تفنگ خالی صدا نداره + تیر را به تاریکی نینداز + تا نباشه چوب تر، فرمان نداره گاو و خر + تنور گرم گرم نون ور میداره.

جای باز را کلاغ گرفت + جواب سنگ را سنگشکن می دهه + جوجه چغوک به مادرش جیک جیک یاد میده + جت باش، آدم باش + جنگ جت ها دروغه + جنگ سر شیار، آشتی سر خرمن + جرو به خش خشش می ارزه + جواب سلام ،علیک است و جواب خاک، مرگ + جایی که روغن میره، درد و بلا نمیره.

چشم دید، دل کشید + چه خواجه علی، چه علی خواجه + چه نان بالای شیراز، چه شیراز بالای نان + چیزی باشه ، جای بسیاریه + چیزی باشه، می پاشه + چاه کن به چاه و محتسب به بازار + چاه کن به چاه است + چیزی گاو کجه چیزی گاودوشه، چیزی بی بی کج نشسته و کج کج می دوشه + چهل پیوندش را می برد و چهل پیرهن را نه + چیز خوب آدم کنده + چوب به درخت خوبه نه به آدم.

حالی گل بیر ، شتر درست کن + حوت گفتن بچه از بی بجولی است + حساب به متقال، بخشش به خروار + حلال زاده به سر گپش می رسد + حاجی، حاجی دیگر را مگر به مکه پیدا کنه.

خودش می گزه، خودش سپنج دود میکنه + خانه ای که پر پیمونه ، بی بی بسر و سامونه + خربوزه خوب نصیب گفتار میشه + خر به بام کردن آسانه ، پائین کردنش مشکل + خمیر ترش که از خانه گم شه، یا مادر خیر داره یا دختر + خر جت را به لب آب ببر و مزد بگیر + خوئی که به خازه آمد، به جنازه بیرون میشه + خر هندو را آب بده و مزد بستان + خر به دهن خرکار سیل میکنه + خدا که میده میده، به نذر بنده میده، کلنگه نزده کاریزه کنده میده + خری که جو نخوره به کرو کرو چه میفهمه + خدا هیچ جاهلی را بی سر نکنه و هیچ رباطی را بی در + خداوند سرما را به اندازه پوشاکش می دهد + خواهی نشوی رسوا، همرنگ جماعت باش + خام طمع شش کیسه داره + خر برفت و ریسمان کنده شد + خود را به کوچه علی چپ می زنه + خرس را یاد کن و سوته را بردار + خداوند هر که را به قدر نیتش داده + خیال میکنه که علی آباد یک ده است + خاک هرات منی ور نمی داره + خاله چونی، همتو که تونی + خدا دیده و داده + خواهان کسی باش که خریدار تو باشه + خاری که از زمین سر میزنه، نیشش تیزه + خنده زیاد، غم می آره + خر که از خر بمانه، گوش و دمبش را می زنند + خود کرده را تدبیری نیست + خر را کجا گرگ خورده ، جایی که فریز خورده + خیز گربه تا دم دالانه + خدا نان بدهد کو دندان + خوردن ، پس دادنی هم داره + خدا را ندیدی به قدرت هایش بشناس + خره از خایه هایش می شناسه و گاو را از مایه هایش + خوش آمد هر کرا گوئی خوش آید، ولیکن ابلهان را خوشتر آید.

داشگر از کوزه شکسته او می خوره + دایه که از مادر مهربانتر شه، سر میت او را میزنند + دانه را جل میخوره و ته کله گی را کرک + دادن درویش، چه از پس چه از پیش + دهن کجش را چه می کنی، سخنش را بشنو + دست کل، دهن کل + دارائی که نادار شد دستش را بگیر، ناداری که دارا شد پیش + دیواری که به صد لغد نلومیه، به يك مشت هم نمی لومیه + دست و شانه، هر که می تانه + دیگ به دیگدان میگه رویت سیاه + ده با درخت ها خوشه + دزد را به قافله راه نمی دهند، میگه کدام شتر را سوار شوم + دزد را به ده راه نمیدهند، میگه به خانه ارباب می روم + دزد زور آور و صاحب مال کم زور + دختر همسایه، کله پخ می نمایه + دوستی به زور نمیشه، مهمانی به تقلید + دیگ شریکی به جوش نمی آیه + دامن شوربا وسیعه + دشمن تو، شپش های سر تو + دروازه شهر بسته می شه، دهن آدم پر گپ نه + دیوانه برو که مست آمد + دوست به سر سیل می کنه، دشمن به پا + ده به کجا، درخت ها به کجا + دانا را اشارتی، نادان را مشت و لغدی + دست بالای دست بسیاره + درآمد، مرد را بخشنده دارد + دست خر، طریق حلوا + دزد را بدوان اما تا حدی + دو پانزده يك سی است + دنیا را آو بگیره، مرغابی تا شتالنگ اوست + دنیا را آو بگیرد، تو را خواو می گیره + دزد به سرش پر داره + دل، کاهگل نیست + دل به دل راه داره + دل از دل آو میخوره + دیر شد، زیر میشه + دستش به آو نمی رسه، میگه ترشه + دوی درد دندان، کندن است + دوستی دو سر داره + دل نسوزه، رگ می سوزه + دیوار ها موش داره، موش ها گوش + دو تخته که با هم برابر شه، حاجت نجار نیست + دل مادر به فرزند، دل فرزند به فرسنگ + دروغ پای نداره + دروغگو حافظه نداره + دزد هم میگه خدا، صاحب

خانه هم می‌گه خدا + دادن درویش، چه از پس چه از پیش + دوست می‌گریانه، دشمن می‌خندانه + دیر آید، درست آید + دل ناخواه و عذر بسیا + دور نما، نزدیک پشیمان + دور دیده به ریش ریده + دیوونه را هوئی ده، به دستش چوبی + دیوونه را چیزی نمیشه، قوش شرمند میشه + در باغ بی انگور را ببند. روباه به خرسوار یکبار برمیخورد + روباه از دم مهتابی کجا میگریزد + راهها دوره و خبرها نزدیک. زحمت دوست راحت جان است + زن کردن آسانه، راه آسیاب دشوار + زمزمه بی شب علامه بی ترسه + زور کاکایه که انگورها به تآک ها یه + زن نان مایه و غوزه، پول حمام هر روزه + زور به گاو ناله به گردون + زورش به خر نمی رسد، ده به پالانش + زمستان میره و روسیاهی به زغال ها می مانه + زر را به زر بده نه به زرداب + زور کم و جهل بسیار + زیر کاسه نیم کاسه + زخم شمشیر تیار میشه و زخم زبان نه.

سگ داند و کفش دوز که در انبان چیست + سرکه هر چه هم ترشه به طلبیدنش می ارزه + سر بشمار و نان بینداز + سر مرد برود، گپش نه + سیر را کار نفرما و گشنه را آزار نده + سوزنه و کاهدان + سودای اول خواجه خضری است + سر روده به شکمیه بند است + سنگ کلان علامت نزدن است + سیرم سقطم، گشنه یم بی قوت + سگ زرد برادر شغاله + سواره چه خبر داره که از کون پیاده چه می ره + سری که شعور نداشت، کنوست + سر باشه، کلاه زیاده + سگ به مسجد رو نداره + سالی که نکوست از بهارش پیداست + سر زاغ را بونده می گیره + سگ گرگ به هیچ جائی جای نداره + سنگ را به هوا می اندازه، سرش را زیر سنگ.

شتر از بار خریطه ترسیده + شکم گشنه تآک تآک پاشنه + شکمبه و گردن قصاب + آدم بد اگر به شیشه هم شود، می تراود + شیرین برو شیرین بیا، سر صبح برو، پیشین بیا + شتر که خار بخواد، گردنش را دراز می کند + شتر که رفت، بلا به بارش + شف شف نگو، شفتالو بگو.

صد تیر را بخور و مات را از دست نده + صاحب راه، کنار راه + صد چغوک با زاغ و زیغش نیم من است، گاوی بکش که هر رانش سی من است + صد کل را کلاه و صد کور را عصا.

طناب از جائی کنده میشه که پوده شده + طلبیده را ننگی نیست و نادار را جنگی.

علف از ریشه خود آب می خوره + عروسی به تماشاگر مزه داره + عذر بدتر از گناه + عکه رفت که رفتار کبک را کند، رفتار خود را هم گم نمود + عروسی جت ها دروغه.

غوغو سگ، شغاله به باغ می آره، غم نداری بُز بحر + غلام که آغا خور نبینه، خور آغا مبارک نوم می میکنه.

فل فل نبین که ریزه، بشکن ببین چه تیزه + فقط از بین شیر چکیده + فلک جامه بده، کو اندام.

قاشق بی دم مدام به زیر دوع می مونه + قد بلند صنوبره، قد کوتاه میخ خره + قلم اینجا رسید سر بشکست.

کار که تموم شد مزدور حرامزاده میشه + کاری که خدا کنه، نه شیخ کنه و نه ملا + کاری که پول می کنه، غول نمی کنه + کاره کی کرد، کسی که تمام کرد + کاسه همسایگی دو سر دارد + کارد دسته خود نمی بُره + کاه دزد کافره، گندم دزد گنهکار + کورم راست گو، کلم بدر انداز + کم بخور، کلپوره نخور + کبوتر چاهی آخر به چاهه + کیفیت درز خونه ره خشت خونه می دانه + کاری که چشم کنه، ابرو نمی تونه + کرایه خر، کفن خر + کرباس کم بود به شما نرسید + گره اسپ از نجابت در پی مادر رود، گره خر از خریط پیش پیش مادر است + کجای تو را بریدم که نمک نکردم + کل به کدو، لعنت به هردو + کسی که شیشه بار داره، جنگ سنگ نمی کنه + کسی نمانده به سرا، موشها شده کدخدا + کسی که دیده پشیمونه، کسیکه ندیده به ارمون + کسی که گوش را مایه، گوشواره را هم مایه + گس مفت و خزانه غیب + کرباس را به کنارش بنگر و خواهر را به برارش + کج بشین و راست بگو + کار بچه کچه یه + کور چه می خواهه، دو چشم بینا + کوچه دروغگوی تنگ است + کوچه راستی را زوالی نیست + کفش کهنه به دشت سوزان نعمته + کور به کور دیگه میگه، عصای کوری مه به کونت + کیر را دیده و کدو را نه + کون گوزوک، بهانه آرد جو است + کون سیاه و سفید سر دریای مرغاب معلوم میشه + کل بخت آوره + کل نره به حمام، کور نره به بازار + کلاه همسایه را آدم شب به سرش می کنه + کم ما و کرم شما.

گرگ هر چه پیر هم شود، بازیگر شغال نمیشه + گدا گدائی کرد، دیگر گدا توبره اش را خالی کرد + گوشنه را به تغار دیره و برهنه را به نمد + گپ که از سی و سه دندان تیر شوه، به سی و سه نفر می رسه + گفته نمیتونم که کشمش دم داره + گپ زنی گیزی میشی، زنی دَبَه + گلکاری روغن منداده + گدا را گفنی خوش آمدی، توبره اش را بداشت و پیش آمد + گرگ که به رمه افتاد وای به یکه یه + گل از گل رنگ می گیره، آدم از آدم پند + گاو پیر پندانه خواب می بینه + گلی را که به سر بچه مردم بزنی پرتاب می دهد، سنگی را که به سر بچه خود بزنی برمیداره و می آیه + گوساله به گله گاو به خاله خود میره + گوشت خر، دندان سگ + گرگ که خود را به رمه زند، سگ را یاد ریدن می آید +

گاو مرد و گاودوشه شکست + گوشت را از درون کوخ می زنه + گل پشت و رو نداره + گاودوشه شکست و خدا خدا کاسه لیس ها شد.

لك برو به خانه پك + لایق به لایق ، كه نخنده خلاق + لیلی از لباس میگفت، مجنون از پلاس.
 مار گزیده از ریسمان سیاه می ترسه + ماری را كه به آستینت جای دهی، تو را می گزه + مار هر چه
 كج بره، دم غالش راست میره + مار كه از پونه بدش می آیه، دم غالش سبز میشه + مایه دار پنیر می
 خوره، بی مایه خمیر + مال یکجا، دل صاحب مال هزار جا + مال مودی ، شام قاضی + ماهی را هر
 وقتی از آب بگیری تازه یه + مثل را مثل گذاری مایه + دم مرغ نشسته بر دروازه شهر به سوی شهر
 بهتره تا سرش + مرغی كه آواز نداشت، عروسی كه ساز نداشت و قروتی كه پیاز، به يك غاز + مرغ
 زیرك به دو حلقه گیر می آیه + مرغش يك لنگ داره + مشت نمونه خرواره + منی من داره، سر به
 خانه ها داره + منزل دروغ کوتاهه + مرد آنست كه به سه دینار برسه و مست نشه + موش را به انبون
 نفروش + میان یار و دوست، معامله درست + موی به ریسمان كمك است + مرغ هرچه خاك پالك كنه ،
 بسر خود می پاشه + مرد به پارو می آره ، زن به جارو بدر میكنه + مرده نمی گوزه ، وگر بگوزه
 كفن پاره می كنه + مه سر می آرم ، تو سربند + مه سر میكنم ، تو پر + مه از آسیاب می آیم ، تو میگی
 دهل خالی یه + مه از ده میگم ، تو از درخت ها + مسلمانی آهسته آهسته + مهمان را مهمان وار،
 صاحب خانه را چرب تر + مهمان یکی باشه، آدم گاوی می كشه + مهمان وعده خدایه، اسپی داره بلایه

+ مشت و درفش با هم نمی آیه + مهمان يك شاو دو شاو، نی که سال به دراز + میان عروسی، ختنه سوری به گرد می کنه.

نه به قبرستان بخواب، نه خواب پریشان ببین + نه دستی که به سر بزنم ، نه پائی که به در + نه من مسکه را ، ده من روغن تیار می کنه + نیک معامله، شریک مال مردمه + نه تب داره نه تلواسه، دو چشم داره ته کاسه + نه سیر خوردم ، نه از بویش میترسم + نگار به روزگار خوبه + نیکی به آدم گنده کو، سر دوک به کون مرده + نه شکم پلو خوری دارم ، نه اسپ جو خوری + نگارا تور به لری مر به جری + نگار نازنین هیچی به هیچی + نوشدارو بعد از مرگ سهراب چه به درد میخوره + نه به آن شوری ، نه به این بی نمکی + نان پیاز، پینک باز+ نخود بتو نم نمیکشه + نان مرد به شکم نامرد می مانه.

وای از برف ، وای از صبح برف.

هرکه چیش داره ، کوری به پیش داره + هوش کن که آسمان ابر داره + هرچه بز به بزغنج کنه، بزغنج به پوستش میکنه + هر که بیداره ، خبر داره + هر چه بلایه، بسر مه کلایه + هر کسی بالای کماش آتش میریزه + هر کس که به ما میفته، چشمش سیاه میفته + هر که یکه پیش قاضی روه، سرخرو بر می گرده + هم خدا را مایه ، هم خرما را + هرچه عزت خر را بگیري، صدای عرعر می شنوی + همیتو زعفران میخوره که لبانش زرد نمیشه + هر که گزیده ، از خواب بیداره + هنوز شهر را زاغ نگرفته + هر که چاه را کنده، فکر دهلش را هم کرده + هر چه تو خواندی، مه از بر دارم + هر وقت شکمبه گوشت شد، دشمن دوست میشه + هر پیرزالی مایه صد من خمیر ترشه + همین قدر که به روی زمینه ، چهل برابر به زیر زمینه + هرکه دستش را سیاه کنه ، به روی خودش میکشه + هیچکس نمیگه که دوغ مه تروشه + هر چه به دیگ باشه ، به تغار معلوم میشه + هر جا سنگی یه ، به پای لنگی یه + همیتو پاکه ، که روغن از رویش برداشته میشه + هر که را به گورش می گذارند + همو خرك است و همو درك.

يك كله و چهل مله + يك دلیند و يك دربند + يك سر پلاس غم است، یکسرش شادی + يك سر داره، هزار سودا + یکگی به خداوند خوبه + يك دست صدا نداره + يك بار بجی ملخك، دوبار بجی ملخك، آخر به چنگی ملخك + یکی به گاوخانه نمیره ، یکی از گاوخانه بدر نمیشه + یا بلا، یا قضاء+ یا ثواب یا جواب، یا سنگ پنج من یا کوزه آب.

(پایان)

واژه نامه :

بجی + بگریزی

به گرد میکنه + بپا میکنه

ثروش + ترش

جَت + کولی، لولی

چُغوك + گنجشك

چیش + چشم

پَندانه + مغز پخته ، پنبه دانه

پینك + پیشانی

تیار + آماده

خُور + خود را

دلیند + دل و جگر باهم

دربند + محله ، کوچه

دُمب + دم

دُمبِه + تېله
شیراز + ماس چکه
غال + آشیانه
کچل + لنگ
گرَک + بودنه
کله پخ پخ + آشفته موی
کلپوره + گیاه داروئی با مزه ای بسیار تلخ
گنده + خراب ، بد
گیلوك + گل آلود
لَغْد + لگد
مایه + میخواهد
مَر + مرا
مله + محله
میفتنه + می افتد
همیتو + همین طور، همین قسم